

Oppiminen, uteliaisuus ja prekaarisuus

Eeva Jokinen

16.2.2018

Aikuiskasvatuksen tutkimuspäivät, Joensuu

Kaksi kapitalismin muunnelmaa & paradigmaa

**Teollinen tuotanto: liukuhihna
(kokoontyölinja)**

Biokapitalismi: talk show

Työn tekeminen muuttuu

Teollinen kapitalismi

- Työn, vapaa-ajan ja perheen erilliset kentät
- Reprodutio ei ole tuotantoa
- Koulutuksen arvostus erityisesti palvelusektorilla
- Hengailu ja sosiaalisuus on työn ulkopuolista
- Vakaa opitun suorittaminen, keskittyminen siihen mitä tekee
- Tunteet eivät kuulu työhön, pikemminkin päinvastoin: ne on parasta sulkea ulos

Biokapitalismi

- Kaikki iloisesti (tai ahdistavasti) sekaisin
- Reprodutio on osa tuotantoa
- Töissä ollaan aina ja kaikkialla halusi tai ei
- Hyvä työntekijä on sosiaalinen ja innostuu asioista
- Hän kehittyy ja oppii jatkuvasti uutta
- Koulutuksen muuttuvat idea: opittava oppimaan; monet töissä tarvittavat taidot on hankittu perinteisten koulutusinstituutioiden ulkopuolella
- "Arvontuotanto tapahtuu odottamattomilla tavoilla."

Miten työtä organisoidaan: paradigmaattiset opit

Teollinen kapitalismi: taylorismi

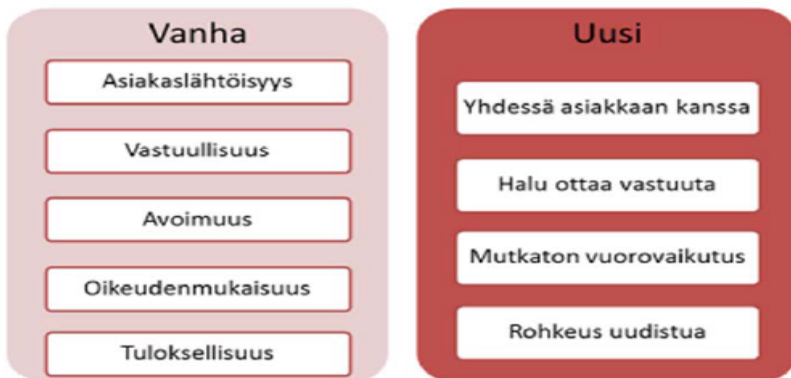
- Tuotannon tehomalli: kaikki toimet, työt ja tehtävät pilkotaan pieniksi ja yksinkertaisiksi osiksi, jotka voi oppia helposti
- Työn vaatimukset ja tekemisen oppimisaika ovat mahdollisimman alhaiset
- Työn tekeminen ja suunnittelu erillään
- Sormituntuma-tuottavuus korvautuu täsmällisillä mittareilla
- Aikaan ja liikkeen tutkimiseen perustuva työsuorituksen optimointi, kustannuslaskenta, työvälineiden ja asemien suunnittelu
- standardisointi

Biokapitalismi: toyotismi (lean)

- Luodaan jatkuva tuotannon virtaus
- Työprosessit suunnitellaan uudestaan siten että eliminoidaan hukka (muda)
- Työprosessia kehitetään jatkuvasti; jokaisen työntekijän velvollisuus on kehittyä jatkuvasti (kaizen)
- Työn sujuvan virtauksen esteitä: ylituotanto (esim. turhat palaverit!), odottaminen, tarpeeton kuljettaminen, yli- tai väärin prosessointi (esim. uudelleen tekeminen, ylikuormitus)
- *"grow leaders who thoroughly understand the work, live the philosophy, and teach it to others"*
- *"develop exceptional people and teams who follow your company's philosophy"*

Eksoten liinatut arvot

Arvot

Siivous-leania

Lean koulussa

Biokapitalismi

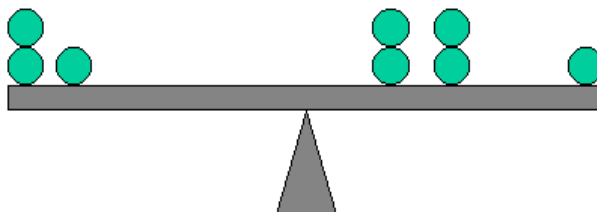
- Ihmisen elämää, "lajityypillisiä" kykyjä ja elintaitoja, elämäkertaa ja erityisesti **potentiaalia** (mahtotapaa) hyödyntävä talouden muoto
- Tärkeitä sosiaalisuus, tunteet, kyky viestiä, muodostaa verkostoja, ymmärtää symboleja, koodata ja purkaa koodeja, ennakoida, odottaa
- Myös arkiset, sosiaaliset ja vastarintaiset "innovaatiot" päätyvät usein tuotteiksi ja rahan logiikan matkaan
- Elämän keinulauta
- Yksi kapitalismin "mutaatio", sen tapa selvitä hengissä

Prekaarisuus

- Tässä: se muutos, jota ihmisten eletyssä ja koetussa väitetään tapahtuvan kun siirrytään, osin vähitellen ja eri tahtisesti, teollisesta kapitalismista biokapitalismiin (tai kognitiiviseen tai postfordistiseen kapitalismiin)
  - Prekaarisuus on huokoista, epävarmaa, jokin seikka ei ole oikein hallussa
  - Sillä on kuitenkin neutraali ydin, joka avautuu moneen suuntaan
- Prekarisaatioksi kutsutaan myös prosessia, jossa oletetaan epätyypillisten, ei-standardien työsuhteiden määrän kasvavan
- Yleisimmällä tasolla prekarisaatio on eksistentiaalistista: kaikki olevaiset ovat riippuvaisia toisistaan ja siten haavoittuvia. Toisilla on etuoikeutetumpi asema suojautua sitä vastaan, ja yhteiskunnalliset suojamekanismit vaihtelevat

Uusia prekaareja ”käyttöliittymiä” elämään

- Opportunismi
- Kyynisyys
- Periksi antaminen
- Masentuminen
- Selviytyminen
- Oppiminen
- Innostuminen
- Uteliaisuus

Oppiminen

- Vakiintuneiden koulutusten jonkinasteinen inflaatio ja muuttuminen sisällöistä ”indikaatioksi” eli viitteeksi potentiaalista
- Oppimisen riemusta oppimisähkyn kautta oppimispakkoon ja takaisin
- Oppimisen rahavälitteistyminen ja markkinoituminen

Uteliaisuus

- Tsing: Se olisi tuotava takaisin ja otettava omiin käsiin
- Prekaari keinulauta on myös mahdollisuus toimia yhdessä
- Yhdessä toimiminen edellyttää uteliaisuutta
- Uteliaisuudesta seuraava trendi?
- Utelias on kiinnostunut yksityiskohdista, ristiriidoista, monimutkaisuudesta, pienistä ja suurista
- Utelias on usein levoton ja rauhaton; hän on jo toisaalla kun joku yrittää tuotteistaa ja myydä hänen uteliaisuutensa
- Haraway: lonkeroitseminen

- Donna Haraway (2016) *Staying with the Trouble*
- Anna Lövenhaupt Tsing (2015) *Mushrooms at the End of the World*

Miten tämän kanssa voi elää?

- Säätely, politiikka, yhteiskuntapolitiikka
- Lyhyempi työpäivä
- Vastikkeeton perustulo
- Vaihtoehtoiset, markkinoiden ulkopuoliset tai ei-vain-hyödyn logiikalla toimivat kaupan, yrittämisen ja työnteon muodot
  - Osuustoiminta, reilu kauppa, lahjat, metsästys, kalastus, marjastus, sienestys, kerääminen, vastavuoroinen työ, hyväntekeväisyys, kotityö, naapuriapu, vapaaehtoistyö, sosiaalisesti vastuulliset yritykset
  - Toimivat myös lonkeroitsemisen väylinä

käsitetyöläisyys